

Olympiáda ľudských práv

25. ročník, školský rok 2022/2023

Krajské kolo 9.2.2023

Kategória: Stredné školy

2. časť – TÉZY – pre ústnu súťaž

Pripravte sa na riešenie všetkých 15 téz. Jednu z téz Vám určí krajská porota žrebom.

Za riešenie tézy môžete získať max. 60 bodov.

Skratky v texte:

EÚ: Európska únia; NR SR: Národná rada Slovenskej republiky; OSN: Organizácia Spojených národov; SR: Slovenská republika; VDLP: Všeobecná deklarácia ľudských práv;

Poznámka autorského tímu:

V tézach používame rodovo korektný jazyk; týka sa to aj prekladov citovaných dokumentov do slovenského jazyka (výnimkou sú citácie z vnútroštátnych zdrojov).

1. TÉZA

Idea univerzálnych ľudských práv je jednou z najsilnejších a najprítlačlivejších myšlienok, ktoré sa vo svete rozšírili po druhej svetovej vojne. Niet štátu, či politického režimu, ktorý by sa k nej aspoň slovne nehlásil. No vo svete je stále príliš veľa ozbrojených konfliktov, vnútroštátnych nepokojov, milióny ľudí žijú v biede, chudobe, v nerovnom postavení, bez prístupu k vzdelaniu a bez možnosti reálne ovplyvniť chod spoločnosti, v ktorej žijú.

V roku 1948 prijalo Valné zhromaždenie Organizácie Spojených národov zásadný, hoci nie právne záväzný dokument, pod názvom Všeobecná deklarácia ľudských práv (angl.: Universal Declaration of Human Rights; franc.: Déclaration universelle des droits de l'homme). Dňa 10.12.2023 tomu bude už 75 rokov. **Univerzálnosť ľudských práv** je neustále centrom úvah odborných kruhov.

Uvažujte a vysvetľujte, čo vyjadruje pojem univerzálnosť ľudských práv. Odrazte sa od preambuly VDLP: „Pretože uznanie prirodzenej dôstojnosti a rovných a neodňateľných práv všetkých členiek a členov ľudskej rodiny je základom slobody, spravodlivosti a mieru vo svete...“. Prečo je obsiahnutá takmer vo všetkých ľudskoprávných dohovoroch OSN?

S ľudskými právami sa spájajú aj iné dôležité prívlastky alebo charakteristiky. Poznáte ich? Súvisia navzájom? Ak si myslíte, že súvisia, uveďte aspoň jeden príklad a vysvetlite podstatu. Ak si myslíte, že nesúvisia, vysvetlite, prečo.

Aké sú, podľa Vás, príčiny nesúladu medzi formálnym deklarováním ľudských práv a ich faktickým rešpektovaním, uplatňovaním, podporou a ochranou?

2. TÉZA

Politický režim, v ktorom žijeme, sa nazýva **demokracia**. Slovo pochádza z gréčtiny a v doslovnom preklade znamená vládu ľudu. Demokracia je „DNA“ Rady Európy, Európskej únie a iných kľúčových európskych inštitúcií. Podľa článku 1, odseku 1 Ústavy Slovenskej republiky je SR **demokratický a právny štát**. Princíp vlády alebo suverenity ľudu ako celku je vyjadrený v článku 2, odseku 1 ústavy, podľa ktorého štátna moc pochádza od občanov. Druhá hlava ústavy má názov Základné práva a slobody.

Odborná obec sa teoretickému i praktickému rámcu demokracie neustále venuje a zaznamenáva tak úspechy ako aj slabé miesta demokracie.

Vysvetlite hlavné znaky modernej demokracie, ktoré nadobudla od 2. svetovej vojny, osobitne v krajinách strednej a východnej Európy po roku 1989. Popíšte vzťah demokracie, právneho štátu a ľudských práv. Uvažujte o konkrétnych prejavoch problematickeho chápania a napĺňania tohto vzťahu. Uveďte a popíšte aspoň jeden príklad ako aj spôsob/y nápravy.

Využite svoje poznatky o pomeroch v Československu pred rokom 1990 ako aj o súčasnej demokracii na Slovensku. Porovnajte tieto obdobia a zhodnoňte najdôležitejšie rozdiely v realizácii vybraných ľudských práv.

Aké vlastnosti musí mať demokratická politička a demokratický politik?

3. TÉZA

Referendum je jedna z metód priamej demokracie. V právnom poriadku Slovenskej republiky je inštitút referenda upravený v piatej hlave Ústavy SR a v nadväzujúcej judikatúre Ústavného súdu SR. Skúsenosti s rôznymi referendumami majú viaceré štáty (napr. s referendom o vystúpení z Európskej únie, ktoré sa uskutočnilo v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska v júni 2016 a ktoré bolo zavŕšené dohodou EÚ a odstupujúcej krajiny na prelome rokov 2020 – 2021), vrátane Slovenskej republiky (vrátane referenda o vstupe do EÚ v roku 2003). V súčasnosti (2022 – január 2023) sa na Slovensku diskutuje o zmene Ústavy SR, ktorá by umožnila predčasné skončenie volebného obdobia prostredníctvom platného a úspešného referenda.

Aké poučenia je možné vyvodit' z existujúcich referend vo svete a/alebo na Slovensku? Aké sú výhody a nevýhody priamej demokracie? Poznate iné nástroje priamej demokracie okrem referend?

Je možné priamu demokraciu zneužiť v neprospech demokracie? Ak odpovedáte kladne, uveďte príklad prevencie alebo eliminácie zneužitia priamej demokracie. Ak odpovedáte záporne, vysvetlite a argumentačne podprite svoje stanovisko.

4. TÉZA

Výsledky parlamentných volieb na Slovensku v roku 2020 potvrdili a rôzne zisťovania naďalej potvrdzujú, že dlhšie obdobie si pomerne stabilnú podporu voličstva zachovávajú politické strany, ktoré politologická aj žurnalistická obec označuje ako **politický extrém**. Podľa Konceptie boja proti radikalizácii a extrémizmu do roku 2024, ktorú schválila Vláda SR v januári 2021, „extrémizmus predstavuje ohrozenie pilierov a podstaty demokracie a nepriatelia demokracie využívajú na svoje aktivity nástroje a možnosti, ktoré im demokracia poskytuje“ (s. 4). Konceptia sa otvorene hlási ku konceptu 'brániacej sa demokracie' a predstavuje niekoľko stratégií so zapojením širokého spektra

aktérov, ktoré majú prispieť k jej realizácii. Kľúčovým cieľom je pritom „presadzovať, obhajovať a brániť demokratický právny štát, jeho základné hodnoty a atribúty a apelovať na vytváranie silného demokratického a politického prostredia odmietajúceho akékoľvek prejavy extrémizmu a nenávisťných prejavov založených na národnostnej, rasovej, etnickej, náboženskej alebo inej neznášanlivosti“ (s. 8).

Čo považujete za určujúce príčiny a znaky politického extrémizmu? Je bežným sprievodným „produktom“ politických režimov, vrátane demokracie? Predstavuje alebo nepredstavuje riziká pre demokratický politický režim a jednotlivých ľudí? Konkretizujte. Je namieste koncept 'brániacej sa demokracie'?

V čom tkvie, podľa Vašich vedomostí a skúseností, popularita politického extrémizmu, osobitne medzi stredoškolskou mládežou v SR? Je potrebné robiť medzi mládežou, ale aj dospelou populáciou nejaké opatrenia na zamedzenie vplyvu extrémnych aktérov? Ak súhlasíte, vysvetlite prečo a uveďte, kto a aké opatrenia má robiť. Ak odpovedáte záporne, vysvetlite prečo.

5. TÉZA

Slovenskú republiku ťaží pretrvávajúca **segregácia rómskych detí vo vzdelávaní**. Na zlyhávanie štátu pravidelne reagujú medzinárodné orgány. Poukazujú na zaraďovanie rómskych detí do špeciálnych škôl alebo tried, pričom odborná obec dlhodobo upozorňuje, že sa na to používa nespoľahlivá diagnostika. Medzinárodné orgány upozorňujú aj na vytváranie rómskych tried a škôl. V oboch prípadoch vedie Európska komisia od roku 2015 proti Slovensku konanie (tzv. infringement) za porušenie tzv. smernice o rasovej rovnosti. Nejde však len o štátne politiky. Viaceré prieskumy ukazujú, že respondenti a respondentky zo SR nevnímajú diskrimináciu voči mnohým skupinám ako problém alebo tému.

Aké špeciálne vzdelávacie potreby žiačok a žiakov či študentiek a študentov sú Vám známe? Aké vzdelávacie výsledky dosahujú deti z marginalizovaných rómskych komunít (od materských po vysoké školy) a aký to má dopad na ich životy a na spoločnosť? Ako by ste vyriešili vzdelávanie detí so špeciálnymi potrebami a detí z rómskych komunít zvlášť?

Viete definovať rozdiel medzi integráciou a inklúziou? Aké opatrenia štátu a spoločnosti sú nevyhnutné pre skutočnú inklúziu? Sú inklúzia a ľudské práva 'spojené nádoby'? Argumentujte.

6. TÉZA

Slovenská republika v roku 2010 ratifikovala **Dohovor o právach osôb so zdravotným postihnutím** (OSN, 2006). Od roku 2016 pôsobí Úrad komisára pre osoby so zdravotným postihnutím. Podľa príslušného zákona (č. 176/2015 Z. z.) „sa podieľa na ochrane práv osôb so zdravotným postihnutím podporou a presadzovaním práv priznaných osobe so zdravotným postihnutím medzinárodnými zmluvami, ktorými je Slovenská republika viazaná.“ V roku 2022 prijal úrad 618 podnetov, v roku 2021 prijal 631 podnetov, v roku 2020 prijal 685 podnetov.

Aj Vaša priama alebo nepriama skúsenosť a poznatky by mali pomôcť identifikovať, či a aký pokrok v podpore a ochrane zdravotne znevýhodnených osôb dosiahla naša krajina. Zrejme je, že výkon niektorých ľudských práv je u zdravotne znevýhodnených osôb stále značne sťažený.

Aké opatrenia zo strany štátu, prevádzkovateľov verejných zariadení a inštitúcií sú podľa Vášho názoru potrebné, aby zdravotne znevýhodnené osoby mohli vo svojom živote rovnocenne a dôstojne realizovať svoje ľudské práva: občianske, politické, hospodárske, sociálne a kultúrne.

Zamerajte sa na osoby s pohybovým, zrakovým, sluchovým alebo mentálnym znevýhodnením na Slovensku a špecifikujte pokrok alebo naopak, deficit, ako aj potrebné opatrenia.

Ako do práv zdravotne znevýhodnených osôb na Slovensku zasiahla pandémia COVID-19?

7. TÉZA

Občianske a politické práva sú známe ako tzv. prvá generácia ľudských práv. Národná rada SR prijala v roku 2019 novelu zákona o podmienkach výkonu volebného práva, ktorou predĺžila moratórium na zverejňovanie prieskumov verejnej mienky zo 14 dní na 50 dní pred dňom konania volieb. Prezidentka SR novelu zákona vrátila parlamentu na opätovné prerokovanie. Potom, čo parlament novelu schválil v pôvodnom znení, sa prezidentka obrátila na Ústavný súd SR. Súd rozhodol o pozastavení účinnosti novely. V parlamentných voľbách 2020 platilo preto 14-dňové moratórium na predvolebné prieskumy. Od januára 2022 došlo k skráteniu volebného moratória na 48 hodín pred dňom hlasovania, ktoré platilo aj v spojených voľbách 2022 (Zákon č. 181/2014 Z. z. o volebnej kampani, paragraf 17).

Ktoré občianske a politické práva poznáte? Ktoré z týchto práv pomáhajú občianskej spoločnosti, či už aktívnym jednotlivým ľuďom alebo mimovládny organizáciám, podieľať sa na formovaní verejných politik a rozhodnutí a participovať na správe vecí verejných?

Aké sú základné atribúty volebného práva podľa Ústavy SR a medzinárodných ľudskoprávných dokumentov? Aké dopady na tieto základné atribúty volebného práva má moratórium a jeho dĺžka? Je podľa Vás volebné moratórium ohrozením alebo posilnením niektorých základných občianskych a politických práv a niektorých princípov demokratického právneho štátu? Vysvetlite svoje stanovisko.

8. TÉZA

Zmeny vo fungovaní súdництва, ktoré maďarská a poľská vláda presadzujú, eskalovali do série sporov s orgánmi Európskej únie a Rady Európy. Súdny dvor EÚ v roku 2021 opakovane rozhodol, že zásahy poľskej vlády do súdneho systému nie sú v súlade s právom EÚ. Európsky súd pre ľudské práva v prípade Xero Flor poukázal na porušenie práva na spravodlivý proces sťažovateľa vzhľadom na nedostatočné garancie nezávislosti poľského Ústavného súdu.

Aj tieto rozhodnutia vychádzajú z dôležitosti **princípu nezávislosti a nestrannosti súdnej moci v demokratickom štáte**. Vzhľadom na pokračujúce porušenia tohto princípu vládami niektorých členských štátov EÚ prijali Európsky parlament a Rada EÚ Nariadenie o podmienenosti právnym štátom, ktoré za určitých podmienok umožňuje pozastavenie platieb z rozpočtu EÚ príslušným členským štátom. Súdny dvor EÚ vo februári 2022 odmietol žalobu maďarskej a poľskej vlády o neplatnosť tohto nariadenia.

Uved'te, v čom spočíva princíp nezávislosti a nestrannosti súdnej moci v demokratickom štáte. Je podľa Vás postup orgánov Európskej únie a Rady Európy v mene ochrany právneho štátu opodstatnený? Vysvetlite svoje stanovisko.

Ako funguje systém súdnej moci na Slovensku? Poukážte na štandardné inštitucionálne a politické záruky nezávislosti súdnej moci a výkonu spravodlivosti. Aké sú procesné záruky realizácie práva na spravodlivé konanie/spravodlivý proces a ako vnímate kvalitu súdnictva na Slovensku v súčasnosti?

9. TÉZA

Právo na vzdelanie sa stalo jedným z najpálčivejších problémov, ktoré umocnila pandémia koronavírusu. Dištančné vzdelávanie sa stretlo v rôznych krajinách s nadšením i odporom. Odborná komunita na Slovensku dlhodobo poukazuje na to, že ústavné právo na vzdelanie, ktoré SR formálne zabezpečuje všetkým deťom a mladým ľuďom, znamená v zmysle dohovorov OSN a Rady Európy **právo na kvalitné vzdelanie**. Tzv. školský zákon platný v SR, v princípoch i cieľoch výchovy a vzdelávania hovorí o príprave na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti.

Vláda SR schválila 13.6.2018 Návrh národných priorít implementácie Agendy 2030, v ktorom sa o. i. uvádza: „Len aktívny a vzdelaný občan sa môže podieľať na formovaní politik a ponúknuť svoj potenciál participácii a spolupráci s verejnou mocou. V čo najširšom rámci je preto potrebné podporovať vzdelávanie k demokratickému občianstvu a ľudským právam, aktívnemu občianstvu a vzdelávanie v oblasti rodovej rovnosti ako systematickú a kontinuálnu súčasť vzdelávacích plánov.“ (Uznesenie vlády SR č. 273/2018.)

Vysvetlite, prečo je právo na vzdelanie dôležitým ľudským právom. Ako chápete (osobne i spoločensky) význam prípravy na zodpovedný život v slobodnej spoločnosti? Pripravuje Vás škola (ale napríklad aj rodina) dostatočne? Svoju odpoveď konkretizujte. Čo (prečo a ako) by ste prípadne zmenili?

Myslíte si, že sa na Slovensku darí realizovať právo na kvalitné vzdelanie v súlade s ústavnými a medzinárodnoprávnymi požiadavkami? Vysvetlite svoju argumentáciu na príkladoch. Hovorte o zodpovednosti subjektov, ktorých sa to týka. Ako do úrovne školstva a vzdelávania na Slovensku zasiahla pandémia COVID-19?

10. TÉZA

Dohovor o právach dieťaťa (OSN, 1989) je v našom školskom systéme jedným z prvých ľudskoprávných dokumentov, s ktorým sa stretávate. Dohovor ustanovuje, že deti sú nositeľkami a nositeľmi ľudských práv. Známe sú štyri základné piliere alebo princípy dohovoru: nediskriminácia; najlepší záujem dieťaťa; život a rozvoj; participácia.

Článok 12 odsek 1 dohovoru upravuje, že dieťa, ktoré je schopné vytvárať si vlastné názory, má právo slobodne vyjadriť tieto názory vo všetkých otázkach, ktoré sa ho týkajú. Názorom dieťaťa by sa mala prikladať náležitá váha so zreteľom na ich vek a vyspelosť. Okrem toho sa v článku 12 odsek 2 dohovoru stanovuje, že dieťaťu musí byť poskytnutá príležitosť na vypočutie v každom súdnom alebo správnom konaní, ktoré sa ho týka, a to buď priamo alebo prostredníctvom zástupcu alebo vhodného orgánu, spôsobom, ktorý je v súlade s procesnými pravidlami vnútroštátneho práva.

Ako sa podľa Vášho názoru v našej spoločnosti (vrátane škôl a rodín) prakticky uplatňujú princípy Dohovoru o právach dieťaťa? Uveďte konkrétne príklady. Hovorte objektívne, kriticky aj konštruktívne.

Vysvetlite, prečo je potrebné zisťovať v určitých konaniach názor dieťaťa. Uvažujte o konkrétnych prípadoch, ktoré poznáte na základe svojej vlastnej životnej skúsenosti, resp. na základe sledovania alebo štúdia, kedy sa dieťaťu umožnilo vyjadriť jeho názor. Bol tento názor dostatočne zohľadnený?

Prečo môže mať vek a vyspelosť vplyv na to, či sa názoru dieťaťa prikladá váha? Je v tomto kontexte podľa Vášho názoru vhodné viazať aktívne volebné právo na dosiahnutie veku 18 rokov? Vysvetlite svoje stanovisko.

11. TÉZA

Organizácia Spojených národov od roku 2000 usiluje o globálnu víziu a postup pri tvorbe rozvojových politík. V roku 2015 prijala dokument **Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj** v záujme štrukturálnych premien jednotlivých krajín sveta v reakcii na hrozby, ktorým ľudstvo čelí. Slovenská republika sa k implementácii agendy prihlásila v roku 2016. Pokiaľ ide o **životné prostredie** v SR, dlhodobé úsilie sa má zamerať na zmenu klímy, vodu, ochranu biodiverzity, ochranu a trvalo udržateľné využívanie prírodných zdrojov a nakladanie s odpadmi, trvalo udržateľnú spotrebu a výrobu, obehové hospodárstvo a zelený rast.

Vysvetlite, v čom spočíva právo na priaznivé životné prostredie. Ako sa odlišuje toto tzv. právo tretej generácie od občianskych a politických práv? Popíšte jeho podstatu a realizáciu aj spôsob jeho vymáhania. Ciele Agenda 2030 len na vlády, alebo jej úspech závisí aj od individuálnych ľudských úsilí? Aké záväzky majú verejné a štátne orgány?

Aké konkrétne príklady porušovania práva na priaznivé životné prostredie viete menovať zo svojej vlastnej životnej skúsenosti, resp. na základe sledovania a štúdia? Do akej miery sú závažné? Rozveďte aspoň na jednom príklade a čo najkonkrétnejšie, na čo sa zameriava SR pri implementácii Agendy 2030 (napr., čo znamená zameranie sa na zmenu klímy, vodu, atď.).

12. TÉZA

Násilie na ženách a domáce násilie je dlhodobým problémom sveta, vrátane Slovenska. Pandémia koronavírusu ho umocnila.

Rada Európy v spolupráci s členskými krajinami pripravila a v roku 2011 v Istanbule otvorila na podpis Dohovor o predchádzaní násiliu na ženách a domácomu násiliu. Vláda SR dohovor v roku 2011 podpísala, ale k jeho ratifikácii nedošlo. Európska únia v roku 2017 pristúpila k dohovoru a vyhlásila, že je plne v súlade s jej hodnotami. Európsky parlament vyzval k bezodkladnému dialógu so štátmi s cieľom reagovať na výhrady a pochybnosti o dohovore a objasniť jeho zavádzajúce výklady. Národná rada SR v novembri 2019 schválila uznesenie namierené proti dohovoru a na mimoriadnej schôdzi 25.2.2020 nevyslovila súhlas s dohovorom. Následne prezidentka SR informovala Radu Európy, že sa SR zmluvnou stranou dohovoru nestane.

Definujte vlastnými slovami násilie na ženách a domáce násilie. Akými formami sa prejavuje? Prečo mu čelia v prevažnej miere ženy? Dohovor o odstránení všetkých foriem diskriminácie žien (OSN, 1979) hovorí o potrebe odstraňovania stereotypov a predsudkov spojených s myšlienkou podriadenosti žien a nadradenosti mužov. Myslíte si, že uvedené ustanovenie súvisí s násilím

páchaným na ženách/domácim násilím a ich prevenciou? Aké najčastejšie mýty, stereotypy, predsudky sa spájajú s témou násilia?

Prečo ľudské práva žien neustále čelia nepochopeniu aj vo vyspelých demokratických krajinách vrátane Slovenska? Uveďte konkrétne príklady. Robí SR dostatočné opatrenia v oblasti prevencie a eliminácie násilia na ženách? Čo by ste navrhovali Vy?

13. TÉZA

Približne pred rokom začala **vojna Ruskej federácie voči Ukrajine**. Mnohé medzinárodné organizácie, jednotlivé krajiny, spoločenské a dobrovoľnícke skupiny i jednotliví ľudia okamžite reagovali a priebežne reagujú. Valné zhromaždenie OSN v novembri 2022 schválilo rezolúciu, ktorá vyzýva, aby bolo Rusko vzaté na zodpovednosť za to, že inváziou na Ukrajinu porušilo medzinárodné právo. Podľa rezolúcie by Rusko malo Ukrajine zaplatiť reparácie za spôsobené škody. Európsky parlament prijal v novembri 2022 uznesenie, v ktorom označil Rusko za štátneho sponzora terorizmu a za štát, ktorý „využíva teroristické prostriedky“.

Sú mier a vojna prepojené s podstatou politického režimu? Myslíte si, že je možné predchádzať vojne? Ako pretavili medzinárodné organizácie do svojich dokumentov a činnosti skúsenosti z vojnových konfliktov 20. a 21. storočia? Aký je podľa Vás súvis medzi mierom/vojnou a ľudskými právami?

Aké hlavné opatrenia uskutočnili/uskutočňujú medzinárodné organizácie v reakcii na agresiu Ruska voči Ukrajine? Ako konkrétne reagovala/reaguje Slovenská republika na vojenský zásah Ruska voči Ukrajine?

14. TÉZA

Ústava Slovenskej republiky v článku 12 odseku 1 stanovuje: „Ľudia sú slobodní a rovní v dôstojnosti i v právach. Základné práva a slobody sú neodňateľné, nescudziteľné, nepremlčateľné a nezrušiteľné.“ **Tzv. antidiskriminačný zákon**, platný v SR od roku 2004, v paragrafe 2 odseku 1 hovorí o zákaze diskriminácie z dôvodu „pohlavia, náboženského vyznania alebo viery, rasy, príslušnosti k národnosti alebo etnickej skupine, zdravotného postihnutia, veku, sexuálnej orientácie, manželského stavu a rodinného stavu, farby pleti, jazyka, politického alebo iného zmýšľania, národného alebo sociálneho pôvodu, majetku, rodu alebo iného postavenia alebo z dôvodu oznámenia kriminality alebo inej protispoločenskej činnosti.“

Vysvetlite podstatu prvej vety článku 12 Ústavy SR. Čo znamená, že ľudia sú slobodní v dôstojnosti a právach? Čo znamená, že ľudia sú rovní v dôstojnosti a právach? Môžu byť ľudia zároveň slobodní a nerovní (neslobodní a rovní) v dôstojnosti a právach?

Vyberte si tri dôvody diskriminácie a uveďte ich konkrétne prejavy, s ktorými ste sa osobne alebo sprostredkovanne stretli, alebo o ktorých ste sa dozvedeli v škole alebo z médií. Išlo v nich o znevýhodnenie alebo zvýhodnenie? Koho sa diskriminácia týkala? Kto sa dopustil diskriminačného konania? Ako bola zjednaná náprava, resp. ak nebola, akým spôsobom by ste nápravu zjednali Vy?

15. TÉZA

Článok 11 odsek 1 Charty základných práv Európskej únie znie: „**Každý má právo na slobodu prejavu**. Toto právo zahŕňa slobodu zastávať názory a prijímať a rozširovať informácie a myšlienky bez zasahovania orgánov verejnej moci a bez ohľadu na hranice.“ Obdobné ustanovenia nájdeme v Európskom dohovore o ľudských právach (článok 10) ako aj v Ústave Slovenskej republiky (článok 26).

Poslanec L. B. na sociálnych sieťach širil názor, že prezidentka SR Zuzana Čaputová je vlastizradkyňa, pôsobí ako americká agentka a agentka cudzích mocností. Prezidentka podnikla súdne kroky. Okresný súd Bratislava I vydal neodkladné opatrenie voči príslušným výrokom zahŕňajúce povinnosť odstrániť ich zo sociálnych sietí a Krajský súd Bratislava potvrdil vydanie tohto opatrenia. Poslanec sa na Ústavnom súde SR dožadoval uznania, že bolo porušené jeho právo na slobodu prejavu a žiadal o zrušenie uznesení okresného a krajského súdu v danej veci. Ústavný súd SR jeho podanie odmietol a uviedol, že poslanec nevyužil všetky právne prostriedky, ktoré mal k dispozícii na ochranu svojich práv – nepodal v stanovenej lehote takzvané dovolanie na Najvyšší súd SR (uznesenie č. IV. ÚS 534/2022).

Možno považovať uvedené výroky poslanca L. B. za uplatnenie slobody prejavu? Má sloboda prejavu v kontexte Slovenskej republiky hranice? Ak áno, aké sú?

Čo je podľa Vás z hľadiska obsahu takýchto výrokov rozhodujúce pri ich hodnotení?

Bola by situácia iná, ak by autorom daného výroku nebol poslanec, ale neznáma osoba? Je rozdiel, či je daný názor publikovaný na sociálnych sieťach alebo v printovom vydaní denníka?

Zdroje:

Ústava Slovenskej republiky; Zbierka zákonov SR; Medzinárodné a vnútroštátne ľudskoprávne organizácie a dokumenty; Webové sídla medzinárodných a vnútroštátnych ľudskoprávných organizácií; Mienkotvorná tlač; Verejnoprávne médiá; Internet.

Autorský tím: JUDr. Michal Davala, Ph.D., LL.M.; PhDr. Dagmar Horná, PhD.;
Max Steuer, M.A., LL.M., PhD.

Recenzentka: prof. PhDr. Silvia Miháliková, PhD.

Redakčná úprava: PhDr. Dagmar Horná, PhD.

Vydavateľ: NIVaM – Národný inštitút vzdelávania a mládeže, Bratislava, 2023